

FRA HÅND TIL MASKIN

Informasjon til lærere på 8. trinn

Oppdatert 16.04.18

Dette tilbudet er en videreutvikling av "Industrihistorien langs Sagelva", som har blitt gitt til 8. trinn i Skedsmo i mange år. Det er nå utvidet til å omhandle hele den industrielle utviklingen i et lokalt perspektiv; fra de første oppgangssagene ved Sagelva og bruken av vannkraft, til dampmaskinen kom til Lillestrøm og la grunnlaget for en by. Tilbudet er et utendørs heldagstilbud, der Mølleparken ved Sagelva er base for den ene delen av dagen, og Rådhusparken i Lillestrøm er base for den andre. Tilbudet gis i samarbeid med Museene i Akershus (MiA), Skedsmo realfagssenter, Sagelvas venner og Lillestrøm historielag.

Kontaktpersoner

DKS: Trude Bjerkeseth (fram til 23.05), tlf. 66 93 81 34/909 95 726, trubjer@skedsmo.kommune.no
Toini Kristensen (tlf. 907 93 632) vil være vikar under tilbudet fordi Trude skal i permisjon.

MiA: André Brunvoll, tlf. 414 27 479, andre.brunvoll@mia.no

Mål for tilbudet

Å gi elevene innsikt i hvordan industrien på Strømmen vokste frem fra 1300-tallet, og fra slutten av 1800-tallet også i Lillestrøm. Gjennom ulike aktiviteter vil elevene få en forståelse av hvordan den industrielle revolusjon endret samfunnet, landskapet og teknologien.

Praktisk informasjon

Forberedelse: Elevene bør kjenne til den industrielle revolusjonen før gjennomføring av tilbudet. Det er en stor fordel om de også har sett på dette i et lokalt perspektiv på forhånd – da vil de få større utbytte av dagen. Det følger et eget ressurshefte til tilbudet, i tillegg til en oversikt over forslag til aktiviteter og oppgaver som kan gjøres som for- og etterarbeid. Alle dokumenter og informasjon er lagt ut på produksjonssiden på ksys: <http://skedsmo.ksys.no/produksjon/1100179>

Transport: Elevene sykler til og fra tilbudet, der én pulje møter i Mølleparken, og én i Rådhusparken. Husk å beregne god tid til sykkelturen! Etter ca. to timer er det tid for å bytte lokasjon. Elevene som har vært i Mølleparken sykler til Rådhusparken via Engaveien og Henrik Sørensens vei over Rælingsbrua, og elevene som har vært i Rådhusparken sykler opp til Mølleparken via Elvebredden og Strømsveien. De to puljene skal sykle hver sin rute for å unngå at de møtes underveis, siden det totalt er rundt 150 elever som skal forflytte seg samtidig. Når de har kommet fram er det tid til å spise lunsj, før del to av dagen begynner.

Oppmøtested i Mølleparken: Ved Strømmensaga i nærheten av rundkjøringen ved Joker. Syklene parkeres samlet ved søppelskurene.

Oppmøtested i Rådhusparken: Ved Dampmaskinhuset. Syklene parkeres på gresset nærmest elva.

Toalett: I Mølleparken vil det være plassert ut et mobilt toalett. I Rådhusparken er det mulig å benytte toalettet i Lurkahuset eller i Bestyrerboligen.

Bekledning: Husk å be elevene om å kle seg etter været! Det kan være vått og gjørmete i gresset, så gode sko er viktig, i tillegg til yttertøy som gjør at man holder varmen hele dagen.

Gruppeinndeling og lærerens rolle: På hvert sted er det tre poster elevene skal innom, og puljen må derfor være delt i tre hovedgrupper. Dette følger stort sett ordinær klasseinndeling. På noen av postene vil denne hovedgruppen deles i mindre undergrupper. På posten «Lurkahuset» og «Dampens utrolige egenskaper» må gruppen deles i to undergrupper, på posten «Sag og kvern» må gruppen deles i tre undergrupper, og på posten «Lillestrøm gjennom 100 år» må gruppen deles i fem undergrupper. Denne gruppeinndelingen må lærer ha planlagt og informert elevene om på forhånd. Lærerne skal følge hovedgruppene (klassene) mellom postene, og ellers følge undergruppene der det er mest behov. Det er lærernes ansvar å sørge for at elevene til enhver tid er der de skal være, og for ro og orden underveis. Vår erfaring er at det er viktig at dette er lærere som kjenner elevene godt, og at det er mer utfordrende med utendørs aktiviteter som dette dersom det er vikarer som følger klassene.

Dagsplan		
Klokkeslett	Pulje 1	Pulje 2
08.50-08.55	Velkommen og felles informasjon ved saga i Mølleparken. Fordeling av startpost for hver hovedgruppe.	Velkommen og felles informasjon ved Dampmaskinbygningen i Rådhusparken. Fordeling av startpost for hver hovedgruppe.
08.55-09.00	Forflytning til poster	Forflytning til poster
09.00-09.35	Økt 1 av 3 ved Sagelva	Økt 1 av 3 i Rådhusparken
09.35-09.40	Forflytning til poster	Forflytning til poster
09.40-10.15	Økt 2 av 3 ved Sagelva	Økt 2 av 3 i Rådhusparken
10.15-10.20	Forflytning til poster	Forflytning til poster
10.20-10.55	Økt 3 av 3 ved Sagelva	Økt 3 av 3 i Rådhusparken
10.55-11.00	Felles oppsummering og informasjon om sykling til Rådhusparken og lunsj	Felles oppsummering og informasjon om sykling til Mølleparken og lunsj
11.00-11.15	Sykkeltur ned til Rådhusparken via Engaveien og Henrik Sørensens vei (over Rælingsbrua)	Sykkeltur opp til Mølleparken via Elvebredden og Strømsveien
11.15-11.40	Lunsj i Rådhusparken	Lunsj i Mølleparken
11.40-11.45	Velkommen og felles informasjon ved Dampmaskinbygningen i Rådhusparken. Fordeling av startpost for hver hovedgruppe.	Velkommen og felles informasjon ved saga i Mølleparken. Fordeling av startpost for hver hovedgruppe.
11.45-11.50	Forflytning til poster	Forflytning til poster
11.50-12.25	Økt 1 av 3 i Rådhusparken	Økt 1 av 3 ved Sagelva
12.25-12.30	Forflytning til poster	Forflytning til poster
12.30-13.05	Økt 2 av 3 i Rådhusparken	Økt 2 av 3 ved Sagelva
13.05-13.10	Forflytning til poster	Forflytning til poster
13.10-13.45	Økt 3 av 3 i Rådhusparken	Økt 3 av 3 ved Sagelva
13.45-13.50	Felles oppsummering/avslutning	Felles oppsummering/avslutning

Fordeling av skoler og hovedgruppeinndeling					
Pulje 1	Torsdag 24.05	Fredag 25.05	Mandag 28.05	Tirsdag 29.05	Torsdag 31.05
Gruppe 1	Bråtejordet 8a	Kjellervolla* (22)	Stav 8a	Tærudalen 8a	Kjeller 8a
Gruppe 2	Bråtejordet 8b	Kjellervolla* (22)	Stav 8b	Tærudalen 8b	Kjeller 8b
Gruppe 3	Frydenlund (20)	Kjellervolla* (21)	Stav 8c	Tærudalen 8c	Asak
Pulje 2	Torsdag 24.05	Fredag 25.05	Mandag 28.05	Tirsdag 29.05	Torsdag 31.05
Gruppe 1	Bråtejordet 8c	Kjellervolla* (22)	Stav 8d	Tærudalen 8d	Sten-Tærud 8a
Gruppe 2	Bråtejordet 8d	Kjellervolla* (22)	Stav 8e	Tærudalen 8e	Sten-Tærud 8b
Gruppe 3	Bråtejordet 8e	Kjellervolla* (21)	OKS	Tærudalen 8f	S.V.O. (ca. 25)

*De fem klassene fra Kjellervolla fordeles på seks jevne grupper.

Fordelingen av skolene finnes også i turnéplanen: <https://2.ksys.no/turne/1100341>

Beskrivelse av postene ved Sagelva

Post A: «Sag og kvern», tid: 35 min

Sted: Ved saga og kverna.

Mål: Å gi elevene innblikk i Sagelvas historie og dens viktige funksjon i utviklingen av industrien på Strømmen, samt hvordan teknologien bak en sag og en kvern fungerer.

Aktivitet: I regi av Sagelvas venner får elevene demonstrert en modell av en oppgangssag fra 1700-tallet og en kvern, samt at de får en innføring i elvas historie. Det gjennomføres muntlig quiz inne i kverna. På denne posten blir gruppen delt i tre undergrupper som fordeler seg i området nede ved saga og kverna.

Post B: «De to store», tid: 35 min

Sted: Litt nedenfor kverna.

Mål: Å gi elevene innblikk i hvordan det var å jobbe på Strømmens Værksted og Strømmen Trævarefabrik, med fokus på arbeidshverdagen til industriarbeideren på 1950-tallet.

Aktiviteter:

1. «**Industriarbeideren**» forteller om arbeidshverdagen på 1950-tallet.
2. **Strømmen Trævarefabrik:** «Industriarbeiderne» - hvem var de og hva måtte de kunne? Dialog og prøving av verktøy.
3. **Strømmens Værksted:** «Verneutstyr før og nå» - hva slags verneutstyr hadde en arbeider på 1950-tallet sammenlignet med nå i moderne tid? Elevene kler opp to elever i hhv. utstyr fra 1950-tallet og 2018.

Post C: «Tidsstrømmen», tid: 35 min

Sted: Langelv elven rett ovenfor jernbanebrua, på østsiden av elva.

Mål: Å gi elevene et konkret oversiktsbilde over hvordan industrien har utviklet seg over tid, fra bondesamfunnet på 1300-tallet til den tidlige industrialiseringen og de store industriene på Strømmen, helt opp til nåtid og Strømmen Storsenter som dominerer tettstedet.

Aktivitet: Elevene blir på stedet delt i fem grupper som får utdelt laminerte kort med hhv. ulike relevante årstall, begivenheter, fabrikker/industrier, teknologi/produkter eller folketall. Disse skal de henge opp på en lang klessnor som henges mellom trær. Innad i gruppene må de diskutere seg frem til riktig rekkefølge på kortene, i relasjon til hva de andre gruppene henger opp. På slutten vil de ha laget en tidslinje over industrihistorien på Strømmen. Her er det en fordel å ha noe forkunnskap. Post B og C ledes av formidlere fra MiA.

Pulje 2 kommer herfra når de sykler fra Rådhusparken.

Pulje 1 sykler denne veien til Rådhusparken.

Beskrivelse av postene i Rådhusparken

Post A: «Lurkahuset», tid: 35 min

Sted: I og utenfor Lurkahuset (lite trehus).

Mål: Å la elevene bli kjent med Lurkahusets historie (Lillestrøms eldste hus), overgangen fra husmenn til arbeidere, boforhold og myrflaten som Lillestrøm er bygget på.

Aktivitet: Elevene deles i to undergrupper, hvor den ene gruppen starter inne i Lurkahuset sammen med to formidlere fra Lillestrøm historielag, og den andre gruppen starter ute sammen med en formidler fra MiA. Inne er det fokus på levkår, hvordan folk levde og hva slags hjelpemidler/redskaper man hadde i husholdningen. Ute vil elevene få oppgaver knyttet til arkitektur, klasseforskjeller og jordbunnsforhold.

Post B: «Dampens utrolige egenskaper», tid: 35 min

Sted: I og utenfor Dampmaskinhuset (mursteinsbygning).

Mål: Å gi elevene innblikk i hvordan utnyttelsen av kraften fra dampen effektiviserte arbeidet på sagbrukene, og de fysiske prinsippene som forklarer dampens egenskaper.

Aktivitet: På denne posten deles elevene i to undergrupper, hvor den ene gruppen starter inne i dampmaskinhuset og den andre starter ute. Inne vil elevene få omvisning og demonstrasjon av dampmaskinen og arbeid i dampmaskinhuset, ledet av en formidler fra Lillestrøm historielag. Ute vil elevene få delta i praktiske forsøk som demonstrerer damptrykk, og svare på oppgaver ved hjelp av digitale quiz. Denne delen er ledet av formidlere fra Skedsmo realfagssenter.

Post C: «Lillestrøm gjennom 100 år», tid: 35 min

Sted: Bestyrerboligen, Brogata 2 (stort hvitt hus i sveitserstil).

Mål: Å gi elevene en oversikt over viktige hendelser og utviklingen i Lillestrøm fra jernbanens og dampmaskinens ankomst og fram til det siste sagbruket brant i 1965.

Aktivitet: Her vil elevene få delta i et lese-teater, hvor alle leser replikker og er med som aktører i et lite teaterstykke som framføres for hverandre. Elevene deles i fem undergrupper, som får hver sin lille scene, enkle rekvisitter og evt. kostymer til rollene. Scenene forteller til sammen om viktige hendelser og hvordan det var å leve i Lillestrøm fra 1860 og de neste 100 årene. Posten ledes av formidlere fra MiA.

